

Místní Agenda 21 a strategické plánování „zkušenosti z regionální praxe“

RNDr. Pavel Žlebek
(Zdroj: www.cebin.env.cz)

Obsah:

- 1 ÚVOD
- 2 vývoj názorů na trvale udržitelný rozvoj ve světě
- 3 CO JE TRVALE UDRŽITELNÝ ROZVOJ?
- 4 CO JE MÍSTNÍ AGENDA 21?
- 5 PRINCIPY MÍSTNÍ AGENDY 21
 - 5.1 PRINCIP TRVALE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE
 - 5.2 MA 21 JAKO PROCES
 - 5.3 DEMOKRATICKÝ PRINCIP – ZAPOJENÍ ŠIROKÉ VEŘEJNOSTI DO PROCESU MA 21
- 6 STRATEGICKÉ PLÁNOVÁNÍ OBCÍ A REGIONŮ
- 7 PROGRAM SOCIÁLNÍHO A EKONOMICKÉHO ROZVOJE (PSER) – ZÁKLADNÍ DOKUMENT MA 21
Fáze tvorby Programu sociálního a ekonomického rozvoje
- 8 FÁZE VZNIKU ZÁKLADNÍHO DOKUMENTU MA 21 (PSER)
 - 8.1 Rozhodnutí
 - 8.2 Průzkumy názorů veřejnosti a podnikatelů
 - 8.3 Situační analýza
 - 8.4 SWOT analýza (silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby rozvoje místa)
 - 8.5 Stanovení vizí (záměrů) a cílů rozvoje místa
 - 8.6 Katalog rozvojových projektů
 - 8.7 Proces schvalování základního dokumentu MA 21
 - 8.8 Rozpracování a realizace rozvojových projektů
- 9 Závěr
- 10 Přílohy
 - 10.1 Environmentální indikátory rozvoje
 - 10.2 Použitá a doporučená literatura
 - 10.3 Kontakty a další informační zdroje

ÚVOD

V posledních letech dochází v České republice k rehabilitaci **regionálního strategického plánování a řízení**. Na samosprávy obcí jsou kladeny ze strany resortních i evropských programů požadavky na zpracovávání nejrůznějších programů v málo přehledné nomenklatuře.

V oficiálních dokumentech se začíná více frekventovat pojem **trvale udržitelný rozvoj** s objasněním jen mlhavým. Ministerstvo životního prostředí rámcuje své programy **Agendou 21** a **environmentálními indikátory rozvoje**.

Nevládní organizace se za podpory MŽP zasazují o aktivity **Místní agendy 21**.

Tato příručka si klade za cíl zpřehlednit a objasnit tyto pojmy zejména pro pracovníky místních veřejných správ.

Pro nevládní organizace je pak vodítkem jak spolupůsobit při tvorbě místních a regionálních programů rozvoje a rozvinout aktivity Místní agendy 21, rozvoj občanské společnosti a jejich participaci na veřejné správě.

V první části (kapitoly 2 až 7) je stručně popsána geneze, význam a obsah stěžejních pojmů.

V kapitole 8 jsou stručně charakterizovány fáze vzniku programového dokumentu jako základního materiálu Místní agendy 21, příležitosti a možnosti zapojení neziskového sektoru a veřejnosti do procesu, s příklady z praxe v regionech.

Materiál, který držíte v ruce neaspiruje na kategorii metodického návodu. Chce být jen inspirací při prosazování procesů a principů Místní agendy 21.

Je si rovněž vědom své neúplnosti, zejména v problematice využívání ekonomicko sociálních a environmentálních indikátorů v procesu tvorby strategických plánů na místní a regionální úrovni. Tato oblast čeká na širší odborné, teoretické i praktické zpracování.

Vývoj názorů na trvale udržitelný rozvoj ve světě

Čtyři desetiletí se ve vyspělých státech a mezinárodních seskupeních formuluje názor, definování postojů a opatření ke skutečnosti, že dosavadní hospodářský a civilizační vývoj **nemá ve světovém měřítku ani v rámci kteréhokoliv státu trvale udržitelný charakter**. Světová veřejnost si postupně, avšak gradovaně uvědomovala nutnost změny dosavadního vývoje.

Již v roce 1965 tehdejší generální tajemník OSN U. Thant v projevu na Valném shromáždění naléhavě vyzýval světovou veřejnost, **aby podnikla neodkladné akce pro zlepšení lidského životního prostředí**.

V roce 1972 zdůraznila Stockholmská konference Spojených národů o lidském životním prostředí nebezpečí zhoršování prostředí, přesně identifikovala hlavní problémy a poukázala na globální charakter ekologického ohrožení. Článek 13 Stockholmské deklarace zní: **„Pro dosažení racionálnějšího využívání zdrojů a pro zlepšení životního prostředí by státy měly přijmout integrovaný a koordinovaný přístup ke svému rozvojovému plánování tak, aby byl jejich rozvoj v souladu s potřebou chránit a zlepšovat životní prostředí ku prospěchu jejího obyvatelstva.“**

Do započatého světového dialogu dramaticky vstoupila známá publikace **„Meze růstu“** (D.H. Meadows a kol., Limits to Growth, 1972). Její autoři analyzovali hospodářský vývoj ve světovém měřítku od roku 1900 do roku 1970 pomocí jednoho z prvních velkých světových modelů. Zjistili, že vývoj hospodářství měl po celou dobu zhruba stejný exponenciální charakter s růstovou mírou okolo 5 % ročně. Tato míra znamená zdvojnásobení sledovaných parametrů přibližně každých 14–15 let. S růstem výroby a spotřeby také dochází ke stále rychlejšímu čerpání zdrojů a většímu znečišťování prostředí. **Protože zdroje planety Země i absorpční kapacita prostředí pro všechny typy znečištění a odpadů jsou konečné, je zřejmé, že dosavadní hospodářský vývoj nemůže pokračovat v delší budoucnosti.** Závěr autorů byl jednoznačný: Hospodářský růst je třeba zastavit, jinak neodvratně hrozí katastrofa způsobená jak vyčerpáním zdrojů, tak zamořením prostředí.

Zastavení hospodářského růstu však nebylo přijatelné ani pro vyspělé, natož pro země rozvojové. Světová veřejnost výzvu k zastavení hospodářského růstu odmítla. **Otázky však zůstaly nezodpovězeny a rozpor nevyřešen.** Dlouho trvalo, než byla formulována přijatelná alternativa, která by objektivně existující problém řešila.

V roce 1983 ustanovilo Valné shromáždění OSN **Světovou komisi pro životní prostředí a rozvoj (WCED)** se zadáním: důkladně prozkoumat vztah ochrany prostředí a ekonomického růstu. Tento vztah se obecně považoval za plný rozporu.

Zpráva této komise byla publikována v roce 1987 pod názvem **„Naše společná budoucnost“** (The World Commission of Environment and Development: Our Common Future. Oxford University press, Oxford, 1987. Český překlad Academia Praha, 1991). Poprvé se zde formuluje **koncepce trvale udržitelného rozvoje**. Závěr je, že hospodářský rozvoj a účinná ochrana životního prostředí si nebudou překážet, nýbrž se budou vzájemně podporovat, **pokud bude mít rozvoj trvale udržitelný charakter**. Závěrečná zpráva přinesla také dnes již klasickou definici:

Trvale udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který zajistí naplnění potřeb současné společnosti, aniž by ohrozil možnost splnění potřeb generací příštích

Myšlenky trvale udržitelného života byly všeobecně přijaty na **Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji (UNCED)**, která se konala v Riu de Janeiro v roce 1992. Na tomto "Summitu Země" se sešlo 10 000 oficiálních delegátů z více než 170 zemí světa, z toho 112 vrcholných hlav států a 15 000 občanů a aktivistů na paralelním globálním fóru. Výsledkem složitých jednání konference v Riu de Janeiro byla shoda na určitých zásadách a přijetí následujících významných dokumentů, které podepsali také představitelé tehdejšího Československa:

- Deklarace z Ria de Janeira o životním prostředí a rozvoji.
- Rámcová úmluva Spojených národů o změně klimatu.

- Úmluva o biologické rozmanitosti.
- Prohlášení k principům globální dohody o využívání, ochraně a trvalé udržitelnosti všech typů lesů.
- Agenda 21.

Zejména poslední dokument **Agenda 21** je důležitý rozsáhlý materiál, zhruba tisícistránkový, který ve svých čtyřiceti kapitolách podrobně rozebírá principy trvale udržitelného rozvoje ve všech oblastech lidské činnosti. Považuje se za jakousi "širokou definici" tohoto klíčového pojmu.

V červnu 1997 se v New Yorku na 19. zvláštním zasedání Valného shromáždění OSN hodnotila realizace Agendy 21 a dalších aktivit přijatých v Riu de Janeiro v roce 1992. Zasedání zřetelně potvrdilo zájem globálního společenství o přechod na cestu udržitelného rozvoje a dále aktualizovalo strategie, které k takovému rozvoji směřují. Přijatý dokument "**Program další realizace Agendy 21**" klade zvláštní důraz na několik klíčových témat: Ochrana atmosféry a změna klimatu, ochrana vodních zdrojů, energie, doprava, vztah obchodu a ochrana ŽP, změna způsobu výroby a spotřeby (ekoefektivnost), transfer čistých technologií, vztah ŽP a zdraví, vzdělání a výchova pro udržitelný rozvoj.

Termín dalšího komplexního vyhodnocení realizace Agendy 21 je stanoven na rok 2002.

Rovněž **Evropská Unie si vytkla princip trvale udržitelného rozvoje za jednu ze svých zásad** (čl. 2 Smlouvy o ES). Společný ekologický standard je dnes obsažen v desítkách směrnic ES a i v akčních programech EU. Právo EU v oblasti životního prostředí obsahuje na 300 právních aktů. Dohromady tvoří rozmanitý celek přesahující i hranice XIX. hlavy Smlouvy o Es, věnované ŽP. Těsná provázaná souvislost se váže k politikám EU v oblastech energetiky, zemědělství, dopravy, daním apod.

V současné době lze konstatovat, že **otázky udržitelného rozvoje jsou již zcela standardním prvkem celé řady mezinárodních jednání**. Různými aspekty udržitelného rozvoje se pravidelně zabývají summity G-7 (G-8), vrcholná jednání EU, OECD, orgány a organizace systému OSN jsou zapojeny do realizace Agendy 21.

Snad v žádném dokumentu OSN, EU, mezinárodních organizací či vlád jednotlivých států týkajících se jakýchkoliv aspektů rozvojové politiky nechybí poukaz na **udržitelnost**. "**Sustainability**" se stalo termínem až inflačním.

S tímto stavem silně kontrastuje situace v České republice. S termínem udržitelný rozvoj se občanská veřejnost setkává velmi sporadicky, a snad teprve v posledních dvou letech se začíná nesměle objevovat ve sdělovacích prostředcích i v oficiálních textech veřejné správy. Příčin tohoto stavu bude patrně více.

Jednou z nich je asi to, že transformace české společnosti od komunistické totality k demokracii a tržnímu hospodářství se snaží postupovat podle osvědčených zdrojů z kapitalistického západu. Patrně jsme se smířili se skutečností, že náš vývoj nemůže přeskočit žádnou z historických etap vývoje kapitalismu, v nejlepším případě jimi může projít rychleji. Pokud tomu tak je, pak je pochopitelné, že k principům udržitelnosti hospodářského vývoje, které se stávají důležitým prvkem "kapitalistického know-how" až dnes, jsme ještě nestihli dospět.

Jistě nepřispívá k lepší orientaci v principech trvale udržitelného rozvoje ani časté despektování environmentu v politicko ideologické rétorice (diskuse o tržním hospodářství s přívlastky či bez přívlastků). Budí dojem, že ekologický přístup jako přívlastek, je něco nadbytečného, co lze oddělit od tržních mechanismů; něco co je možno považovat za brzdu vývoje ekonomiky státu. V ČR zejména chybí Národní program udržitelného rozvoje a holistický (celostní) přístup, tzn. meziresortní spolupráce a provázanost sektorových politik.

Garantem harmonizace a implementace principů trvale udržitelného rozvoje je Ministerstvo životního prostředí. Ve Státní politice životního prostředí (MŽP 1999) je prosazování principů udržitelného rozvoje v globálním měřítku obecným rámcem. Mezi 9 explicitně stanovenými nástroji realizace Státní politiky ŽP ovlivňující místní a regionální rozvoj je nástroj nazvaný "**Participace obyvatel a Agenda 21**". Mezi jeho aktuální opatření a cíle jsou zařazeny zejména:

- Iniciace ustavení Rady vlády pro udržitelný rozvoj.
- Všestranná podpora iniciativ v oblasti procesu Místních agend 21.

- Zahájení procesu Místní agendy 21 minimálně ve 2 % obcí, případně okresů (cca. 130 lokalit) do roku 2003 a minimálně v 10 % obcí, resp. okresů a regionů (celkem 630 lokalit) do roku 2005.

Přehlednou genezi vývoje názorů ve světě na formování zásad rozvoje i úvahu o stavu diskuse k tomuto tématu v ČR jsme považovali za účelné předeslat v úvodu publikace o praktickém zavádění principů trvale udržitelného rozvoje a Místní agendy 21 do strategického plánování obcí a regionů.

Má přesvědčit zástupce samospráv obcí, regionů, krajů a místních společenství, kterým je určena, o nezvratnosti tohoto trendu ve světě a nutném, i když patrně postupném, prosazení těchto postupů i v ČR.

Má přesvědčit, že přijetí těchto principů pro rozvoj svých správních celků bude sice práce náročnější, avšak nikoliv zbytečná a jistě přínosná již tím, že bude konána v předstihu, který bude zákonitě v budoucnu zhodnocen.

CO JE TRVALE UDRŽITELNÝ ROZVOJ?

Ekonom Světové banky Herman Daly navrhl tři jednoduchá pravidla, která by měla pomoci problematiku trvale udržitelného rozvoje zpřehlednit a definovat dlouhodobé nebo trvale udržitelné limity:

- Pro **obnovitelné zdroje** – půdu, vody, lesy, ryby – nemůže být trvale udržitelná intenzita spotřeby větší než rychlost regenerace. (Tedy například ryby jsou udržitelným způsobem využívány tehdy, je-li rybí populace schopna nahradit jejich odlov.)
- Pro **neobnovitelné zdroje** – fosilní paliva, vysoce kvalitní nerostné suroviny, fosilní podzemní vodu – nemůže být trvale udržitelná intenzita spotřeby větší než rychlost, jakou mohou tyto zdroje být nahrazovány obnovitelnými zdroji, užívanými trvale udržitelným způsobem. (Například ropná naleziště by udržitelným způsobem byla udržována tehdy, kdyby část zisku z nich byla systematicky investována do slunečních kolektorů nebo do vysazování stromů. V okamžiku vyčerpání ropy by byl k dispozici ekvivalentní tok obnovitelné energie.)
- Pro **znečišťující látky** nemůže být trvale udržitelná intenzita znečišťování větší než rychlost, jakou může být znečišťující látka recyklována, absorbována nebo zneškodňována prostředím. (Například intenzita vypouštění splašek do vodních toků je udržitelná, jestliže odpovídá schopnosti přírodního systému absorbovat v nich obsažené živiny.)

Uvedená pravidla neúprosnou logikou určují limity, jejichž dlouhodobé překračování v uzavřeném systému neodvratně přináší kolaps.

Méně zřetelně se může vyvíjet stav přírodního prostředí v menších regionech a obcích.

V regionech severozápadních Čech několik generací čerpalo z horninového prostředí energetickou surovinu a to relativně levně. Současná generace však žije v devastované krajině a potýká se s utlumením těžby, s nezaměstnaností a souvisejícími sociálními patologickými jevy. Náprava stavu bude stát nemalé prostředky z velké části ze zdrojů mimo tyto regiony. Překročení platných limitů trvale udržitelného rozvoje u jednotlivých regionů nemusí vést neodvratně k jejím totálním kolapsům. Značně však vyčerpává další zdroje nutné k nápravě stavu a to celého systému (státu – kontinentu – planety). Je zjevné, že zmnožování takových případů snižuje stabilitu celého systému a oslabuje schopnost trvale udržitelného rozvoje globálně.

Hledat cesty k rozvoji v zásadách udržitelného rozvoje je zájmem a zodpovědností každé obce, mikroregionu či kraje.

CO JE MÍSTNÍ AGENDA 21?

Dokument AGENDA 21, který byl přijat na konferenci OSN v Riu de Janeiro v roce 1992, je základním materiálem zaměřeným na celosvětové akce v oblasti ochrany životního prostředí. Výraz "agenda" znamená souhrn činností a opatření; a číslice "21" pak směřování do 21. století. V kapitole 28 tohoto dokumentu je obsažena výzva všem místním správám, aby zpracovaly svoji vlastní Agendu 21 pro lokální úroveň, která by všeobecné zásady z vyšší úrovně převedla na konkrétní plány a akce pro dané lokality.

MÍSTNÍ AGENDA 21 (MA 21) je proces, v němž místní autority pracují ve spolupráci s reprezentanty všech zájmových skupin obce na sestavení plánu akcí, kterými hodlají podpořit zavádění principů udržitelného rozvoje do činností svých správních celků.

Místní správy jednotlivých zemí by měly zahájit dialog s obyvateli, organizacemi, podniky a dosáhnout konsensu ohledně MA 21 pro jimi spravovanou obec, město nebo region.

Je to právě místní správa, která je v mnoha směrech tím nejpovolanějším orgánem, jenž může celý proces nastartovat a koordinovat, protože do přípravy a realizace Agendy 21 může zapojit všechny složky veřejného i hospodářského života obce, ke kterým má nejbližší.

Na základě konzultací mohou místní správy od obyvatel a organizací získávat informace potřebné k vytýčení nejvhodnější strategie rozvoje. Tento postup by napomohl obousměrně lépe se seznámit s otázkami trvale udržitelného rozvoje. Na základě přijatých místních programů by se vyhodnocovaly a upravovaly programy, politika, vyhlášky a opatření místních správ zaměřené na plnění cílů Agendy 21.

Přijatá strategie bude rovněž sloužit jako základ návrhů na financování z místních, regionálních i mezinárodních zdrojů.

Je však nutno zdůraznit, že **MA 21 není jen separovaným environmentálním programem – je o integraci životních podmínek, sociálního, hospodářského a kulturního dění, je o všestranné kvalitě života lidí na místní úrovni.** Principy trvale udržitelného rozvoje jsou však tím integrujícím hlediskem.

V mezinárodním měřítku se již přes 2000 samospráv ze 64 zemí účastní procesu Místní agendy 21, polovina je jich z Evropy.

Zmapování stavu MA 21 do roku 1999 v evropských zemích bylo předmětem norského programu ProSus. Nejaktivnější v tomto směru jsou tradičně skandinávské země Švédsko a Dánsko, kde započalo s Místní agendou 21 již přes 60 % místních samospráv. Ve Finsku, Nizozemí, Norsku a Velké Británii se tento podíl pohybuje od 20 do 60 %.

PRINCIPY MÍSTNÍ AGENDY 21

Mezinárodně i v České republice nejsou stanovené žádné zákonné normy či metodické postupy jak zavádět Místní agendu 21. Je to široká a složitá problematika, ale základ spočívá v konkrétních místních problémech a požadavcích. Postupy se mohou měnit od jednoho místního úřadu k druhému.

Mnohé z aktivit a programů, které v současné době probíhají v nejrůznějších úrovních (obce, mikroregiony, okresy, kraje, ale i jinak definované celky – např. zvláště chráněná území) lze považovat za Místní agendu 21, pokud směřují ke zlepšení životního prostředí a kvality života a respektují principy MA 21.

Existuje již i u nás dosti materiálů, které podrobněji ozřejmují zásady MA 21 v jejich různorodosti. Jsou i publikovány příklady praktického uplatňování v různých zemích a na různých úrovních veřejné správy. Viz přílohy 10.2. a 10.3.

Pro náš účel se dopouštíme účelového zjednodušení a zdůrazňujeme tři základní principy Místní agendy 21.

5.1 PRINCIP TRVALE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

Řešení udržitelnosti rozvoje v místních podmínkách je složitá problematika a spočívá v místních problémech a požadavcích. Udržitelný rozvoj je o integraci ekologických, sociálních a ekonomických zájmů.

Všechny funkce území mají vliv na udržitelný rozvoj. Většina z těchto funkcí bude začleněna do strategicko rozvojových dokumentů a plánů. Ty by měly vysloveně určit, co se plánuje a jak bude zajištěno, že kritéria udržitelného rozvoje budou respektována.

Některé funkce budou mít na udržitelnost zřetelnou vazbu – územní systém ekologické stability území, hospodaření s přírodními zdroji či odpadové hospodářství. U jiných funkcí již to tak zřejmé není: sociální služby, bydlení, volný čas. Je důležité, aby se i programy těchto oblastí staly součástí posouzení a rozhodnutí pro udržitelný rozvoj.

Praktickým nástrojem pro **hodnocení** udržitelného rozvoje jsou monitorovací procedury. Je zejména třeba stanovit si a sledovat ukazatele neboli **indikátory udržitelného rozvoje**. Ty nám mají sloužit jednak k zjištění stavu daného místa a porovnání tohoto stavu s okolními regiony, ale zejména pak k sledování a vyhodnocování, zda se k cílovému stavu přibližujeme nebo se od něj vzdalujeme; čili ke zjištění, zda aktivity, které vyvíjíme, mají nějakou účinnost. Ve vztahu k veřejnosti slouží indikátory k tomu, abychom jednoduchým způsobem informovali občany, že se něco mění.

Problematika stanovení indikátorů udržitelného rozvoje také není jednoduchá. Dosud známé ukazatele rozvoje, např. ekonomiky, jako je hrubý domácí produkt, neposkytují spolehlivě tak komplexní údaj, jaký potřebujeme pro sledování udržitelného rozvoje. Musíme najít nové míry, které nám umožní hodnotit vývoj ze všech aspektů. Proto se otázce indikátorů věnuje dosti velká pozornost a je předmětem řady mezinárodních setkání a odborných diskusí. I odborná pracoviště v ČR se tomuto problému intenzivně věnují.

Avšak nevyjasněnost v otázce stanovení indikátorů by neměla odrazovat od jejich využití. Jednoduché ukazatele lze aplikovat i v místních podmínkách: např. % podíl populace připojený na kanalizaci, podíly recyklovaného odpadu, podíl plochy lesů na rozloze oblasti atp. V příloze č. 10.1. uvádíme Přehled vybraných indikátorů a cílů Státní politiky životního prostředí 1999, které je možno přiměřeně využít i pro Místní agendu 21. Vždy je však nutno pečlivě zvážit dosažitelnost spolehlivých a pravidelných informací pro sledované místo v potřebných časových etapách.

5.2 MA 21 JAKO PROCES

Místní agendu 21 je nutno chápat jako proces. Při naplňování myšlenky trvalé udržitelnosti se postupuje po spirále. Nejedná se o uzavřený kruh, protože každým okruhem jsme o kousek blíže vytčenému cíli, jímž je trvale udržitelná obec nebo město.

Konečného cíle nebude nikdy dosaženo, zmenší se však alespoň negativní vliv obce na životní prostředí, a to jak lokálně, tak globálně. Pokud by i bylo dosaženo trvalé udržitelnosti, což v celosvětovém měřítku by bylo možné na základě úspěchů dosažených na všech úrovních samosprávy, práce by tím nekončila.

Obce, města a regiony se budou vyvíjet a bude třeba se přizpůsobit každé změně tak, aby zůstala zachována rovnováha. V biosféře se udržovaly vhodné podmínky pro život po miliony let mnohem dříve, než se objevila lidská civilizace. Úkolem, který před námi nyní stojí, je snížit antropogenní působení na životní prostředí tak, aby biosféra mohla svou náročnou a složitou funkci vykonávat nadále a věčně.

Nepřetržitost procesu Místní agendy 21 není vyjádřením její marnosti. Proces, tedy dialog, zapojování veřejnosti, poučení se od ní, vytváření hodnotových orientací, postojů a spolupráce musí vést k produktu - tj. k praktickému programu nebo projektu. V určitých etapách procesu musí být viděn konkrétní praktický výsledek.

Zdůraznění nepřetržitosti procesu MA 21 také znamená, že lze navázat na aktivity a programy ke zlepšení prostředí a kvality života, které v mnohých místech již probíhají a není třeba mít přehnané obavy z nových úkolů a začátků, které stojí nové

peníze a nové pracovní nasazení. Jedná se jen o větší propojení, širší a otevřenější spolupráci a o celkový přístup k řešení problému rozvoje.

5.3 DEMOKRATICKÝ PRINCIP – ZAPOJENÍ ŠIROKÉ VEŘEJNOSTI DO PROCESU MA 21

Zapojení veřejnosti do rozhodování je základním principem pro proces MA 21. Program udržitelného rozvoje je příliš rozsáhlý a všestranný na to, aby byl realizován jen místní správou. Je však samozřejmé, že právě ona, díky své zodpovědnosti, mandátu a svým zdrojům, musí zastávat v tomto procesu klíčovou úlohu.

*Ostatní sektory místní komunity mají však také svojí důležitou úlohu. Inspirovat občany, aby se zapojili do procesu MA 21, může být dost složitý úkol. Zejména v případě, když rozhodování, které se tak těsně dotýkalo jejich života, probíhalo někde daleko od nich, bez možnosti ho nějak ovlivnit. **Připravit se na úzkou spolupráci s veřejností může být pro místní zastupitelstva velký kvalitativní skok.***

V oblasti péče o životní prostředí je zapojení občanů zejména velmi důležité. Úkolem totiž je pomoci jim při výběru šetrnějších variant šetrících životní prostředí a také zjistit, které varianty a za jakých podmínek budou aktivně akceptovat. Děje se tak formou osvěty, ale zejména tím, že takové alternativy jsou k dispozici. K rozčarování a ztrátě motivace může dojít velice rychle, pokud jsou lidé ochotni se chovat k životnímu prostředí šetrněji, ale z objektivních příčin to není možné (typickým příkladem je absence systému separovaného sběru odpadů).

Místní komunita je velmi různorodá. Dá se strukturovat z různých hledisek: věkových, profesních, zájmových, sociálních... Detailní popis rozvrstvení místní populace se specifikou přístupu a metod komunikace je nad možností této práce.

Zjednodušeně lze charakterizovat 3 kvalitativní sektory místní komunity:

Široká občanská veřejnost

Zohlednit názory lidí žijících v obci lze několika způsoby. Samotné tyto názory se mohou stát předmětem politické diskuse. Radní jsou volenými zástupci obyvatel obce a mohou mít pocit, že jiné zastoupení již není nutné. Avšak bez zapojení celého zastupitelstva není možné reprezentovat lidi ze všech oblastí a ve všech situacích, například obyvatele centra, předměstí, z omšelých činžovních domů, z příměstských oblastí atp., kteří mají o životním prostředí rozdílné představy a jiné nároky na něj.

Protože není možné přizvat celou obec, měli by být zastoupeni alespoň zástupci jednotlivých občanských sdružení. Tam, kde sdružení neexistují, je dobré identifikovat alespoň vůdčí osobnosti jednotlivých skupin nebo podpořit vznik sdružení. Další formou je ustavení oficiálních komisí či výborů, jako poradních orgánů samosprávy.

Nesmí se přitom zapomenout na mladé lidi, jejichž názory a postoje se značně liší od názorů a postojů starší generace, ale oni představují budoucnost a měli by převzít štafetu a v práci pokračovat.

ZÁJMOVÉ SKUPINY

Jedná se o různé spolky, které se zformovaly na základě společných zájmů. Často se o nich hovoří jako o nestátních neziskových organizacích (NNO). To je však velice široký pojem.

Zahrnuje vše, od místních opozičních skupin, které vznikly na protest proti nějakému investičnímu záměru, až po celostátní nebo mezinárodní organizace jako jsou například Greenpeace. Jsou zde rovněž zastoupeny skupiny, které nemají nic společného s ochranou životního prostředí, ale jejichž aktivity mohou mít na životní prostředí značný vliv.

Nevládní organizace jsou většinou velice aktivní a hlasitě se projevují, mají rozsáhlé odborné i místní znalosti a dokáží do svých ekologických projektů zapojit odborně fundované dobrovolníky. Nelze však opomíjet centrum jejich zájmu. Může se zdát, že prosazují rychlé zlepšení životního prostředí, ale protože sledují jen úzké zájmy, nemusí být jejich izolovaná rozhodnutí týkající se životního prostředí správně vyvážená. Může docházet ke střetům rozdílných i když nepochybně pro životní prostředí prospěšných zájmů.

Existují také skupiny, které nemají vyhraněný zájem o životní prostředí, ale jejichž činnost má

přímý vliv na místní ekosystémy. Mohou to být podnikatelská, průmyslová sdružení a svazy, skupiny propagující rozvoj výstavby, stavbu komunikací atp.

PODNIKATELSKÁ VEŘEJNOST

Podnikatelé v průmyslu, zemědělství a službách, kteří tvoří ekonomickou základnu města, musí hrát jednu z hlavních rolí při ochraně jeho životního prostředí. S postupným odstraňováním státních monopolů dochází k tomu, že nově vznikající subjekty sledují ekonomické zájmy, co nejnižší náklady na energii, suroviny a levné ukládání vyprodukovaného odpadu. Ne vždy musí proti sobě stát ekonomické a ekologické tlaky. Čím méně odpadu vzniká a čím nižší je jeho toxicita, tím méně by měl producent odpadu platit za jeho likvidaci. Bude-li se hospodárněji využívat energie a voda, bude-li se s nimi šetřit, budou i náklady nižší.

Podniky také mají zájem na tom, aby jejich pracovníci byli zdraví a spokojení. Mají zájem na získání kvalifikovaných pracovníků, kteří by žili a pracovali v příjemném prostředí. To vyžaduje vysoce kvalitní životní prostředí.

Na velké podnikatelské subjekty v místě by se nemělo pohlížet jen jako na potenciální zdroj finančních prostředků a sponzorských darů nebo jako na velké znečišťovatele, ale také jako na důležitou součást obce a jako na zdroj její ekonomické stability.

Velmi přínosné pro celkovou orientaci v ekologické problematice daného regionu může být, podaří-li se dát dohromady tým lidí mající určitý vztah k ekologickým problémům v místě. Někdy se označuje jako **EKOLOGICKÉ fórum**. Může vzniknout z popudu samosprávy jako komise či výbor (poradní orgán samosprávy) nebo z iniciativy některých subjektů i jednotlivců. Zastoupení by mělo být co nejširší. Od členů zastupitelstva, zástupců státní správy v místě, zájmových skupin, až po podnikatelskou sféru. Zvláště důležité je získat pro spolupráci zástupce podniků patřících k největším znečišťovatelům a zástupce subjektů vykonávající služby v oblasti aplikované ekologie (odpadové hospodářství, údržba zeleně, vodárny, plynárny, deratizace...). Neměli by chybět ani zástupci místních masmedií, kteří dokáží aktuálně řešené environmentální problémy zprostředkovat široké veřejnosti.

V Karlových Varech byla ustanovena Ekologická komise jako poradní orgán Rady města (RM) již v roce 1991. Skladba komise však nebyla vyvážená z hlediska územního, zájmového ani odborného. Brzy se projevilo prosazování lokálních i profesních zájmů. Seskupení ztratilo prestiž i důvěru a bylo rozhodnutím Rady města zrušena. Vedoucí odboru životního prostředí oslovil místní ekologické autority a sestavil tým lidí kde nechyběli ředitelé Správy lázeňských parků, Lázeňských lesů, vodárny, plynárny. Dále zde pracovali mj. vedoucí Referátu ŽP Okr. úřadu, zástupci správy CHKO Slavkovský les, ČIŽP, Povodí Ohře, OHES, Okresní veterinární správy a redaktorka místního deníku. Skupina byla ustanovena jako EKOAKTIV města a pracovala jako poradní orgán odboru životního prostředí Úřadu města K.Vary. Její složení bylo možná příliš profesní. Přes často jiskřivé diskuse však její závěry a návrhy byly vyvážené. V roce 1993 ji RM opět ustanovila svým poradním orgánem a ve svém složení tato skupina pracuje dodnes.

STRATEGICKÉ PLÁNOVÁNÍ OBCÍ A REGIONŮ

Pokud charakterizujeme Místní agendu 21 jako strategický akční plán rozvoje místa musíme mít na vědomí, že potřeba strategického plánování obcí a regionů nevznikla v okamžiku zveřejnění dokumentu Agenda 21.

Strategické plánování obcí a regionů se ve světě jako disciplína začala formovat s počátkem vzniku regionální politiky, tzn. počátkem třicátých let tohoto století. Bylo to v souvislosti s velkou hospodářskou krizí, kdy se ekonomické a sociální rozdíly ve vývoji jednotlivých regionů prohloubily natolik, že státy byly pod hrozbou sociálně politických konfliktů nuceny přijmout určité kroky k jejich zmírnění.

Formy a metodika regionalistiky a strategického plánování se postupně vyvíjely a docházelo také postupně k mezinárodní integraci.

Evropská charta regionálního plánování byla přijata Výborem ministrů Rady Evropy již v roce 1985. Její přijetí bylo výrazem rostoucí úlohy regionálního plánování, respektive prostorového plánování jakožto nástroje usměrňování vývoje evropské společnosti a upevňování evropské integrity.

Obsahově je Charta rozdělená do několika stručných částí, z nichž za nejvýznamnější lze považovat části týkající se poslání regionálního plánování, jeho charakteristiky, základních cílů a způsobu realizace těchto cílů.

Základní cíle Evropské charty regionálního plánování:

- Vyvážený sociálně-ekonomický rozvoj regionů.
- Zlepšování životních podmínek.
- Zodpovědné zacházení s přírodními zdroji a ochrana životního prostředí.
- Racionální využívání území.

Česká republika doposud tuto chartu neratifikovala a tudíž neexistuje oficiální český překlad jejího názvu ani obsahu.

Prvním oficiálním dokumentem, který obsahuje zmínku o Evropské chartě regionálního plánování jako jednoho z obecných koncepčních východisek pro formování systému podpory regionálního rozvoje v ČR jsou Zásady regionální politiky vlády, přijaté usnesením vlády ČR č. 235 z 8. 4. 1998.

Pojem "**program rozvoje územního obvodu obce**" však naše legislativa zná již od platnosti prvního polistopadového zákona o obcích (obecní zřízení) z roku 1990. Současný platný zákon č. 128/2000 Sb. hovoří v § 84, odst. 2, písmeno a), že **zastupitelstvu obce je vyhrazeno schvalovat program rozvoje územního obvodu obce.**

Přesto bylo strategické plánování a strategické řízení po roce 1989 v ČR postaveno mimo pozornost jak odborníků, tak samosprávy jako přežitek z dob centrálního plánování.

Teprve v posledních letech došlo k určité rehabilitaci programů rozvoje. Přispělo k tomu jistě postupné poznání o potřebnosti koncepce strategického plánování pro samosprávné řízení obcí, dále pak osvěta spojená s naším vstupem do Evropské Unie.

Kritéria evropských dotačních programů přímo či nepřímo vyžadují zpracování a dokladování strategických materiálů potvrzujících reálnost předkládaných rozvojových projektů. Obdobné požadavky se začínají zdůrazňovat i v našich resortních dotačních titulech.

Impulesem pro obce a města k zpracování svých rozvojových programů bylo také usnesení vlády č. 713 z roku 1999, v němž vláda uložila, jako jeden z dalších postupových kroků, rozpracování realizační fáze strategií rozvoje jednotlivých krajů. Byl tak nastartován proces zpracování "**Programového rozvoje územního obvodu kraje**" jako základního programového dokumentu nových samosprávních celků. Tento dokument by měl rovněž koordinovat existující strategické dokumenty na úrovni mikroregionů (okresů) a obcí.

Mnoho obcí a měst i některé mikroregiony již s tímto dokumentem pracují, jiné, zejména menší města a nově vznikající mikroregiony, se teprve k tomuto kroku chystají.

V České republice již dnes pracuje řada specializovaných agentur zabývajících se regionalistikou a nabídky na zpracování či spolupráci při tvorbě strategických rozvojových

programů přichází i ze zahraničí.

Nastává otázka, jak se orientovat v aktivitách **Místní agendy 21 a Strategického plánování**, kteréžto oba proudy u nás v současné době zažívají rozvoj jak institucionální, tak propagační.

V žádném případě nelze chápat Místní agendu 21 a Strategické plánování jako soupeřící směry, které budou zápasit o přežití.

Je jistě otázka vývoje a hledání postupů i specifických v různých regionech jak uplatnit aktivitu Místní agendy 21 v procesech strategického plánování.

Ve svých principech musí mít aktivita MA 21 širší a košatější záběr.

V **demokratickém principu** nejde jen o participaci veřejnosti na tvorbě strategických programů, ale hlavně o její aktivní zapojení do realizace těchto programů, změnu životního stylu a převzetí zodpovědnosti za udržitelný rozvoj.

V **principech trvale udržitelného rozvoje** jde uplatnit tyto zásady důsledně v místních podmínkách a postupně prosadit udržitelný rozvoj jako integrující prvek ekologických, sociálních a ekonomických zájmů.

Nezastupitelnou roli má MA 21 při restrukturalizaci samotného hodnotového systému. Zatímco v globálním měřítku lze o tomto fenoménu nutně změny životního stylu jen filozofovat; vlastní posun v chování musí začít u jednotlivců a skupin v konkrétních místech, v konkrétních podmínkách.

U **principu** MA 21 jako **stále probíhajícího procesu** zopakujme, že rovněž znamená možnost navázání na aktivity a programy, které již v místě probíhají. U zpracovávaných programů rozvoje pak v kterékoliv fázi jejich tvorby možnost vstoupit aktivitami MA 21 a usměrnit je k zásadám trvale udržitelného rozvoje.

Jistě, že je téměř ideální pokud aktivity MA 21 jsou v daném místě natolik dominantní, že to jsou právě ony, které iniciují tvorbu rozvojových plánů a ovlivňují je ze samého počátku.

Pokud aktivity MA 21 v místě, kde se samospráva rozhodne k zpracování PSER, zatím nejsou výrazné, může tímto iniciátorem být právě tvorba tohoto plánu cílevědomě zaměřená na aktivaci Místní agendy 21.

V následující kapitole uvedeme několik příkladů z praxe společnosti **REDI, s. r. o. Karlovy Vary** jak lze v různých fázích tvorby programových dokumentů iniciovat zapojení veřejnosti do tohoto procesu a dát tak podnět k aktivizaci Místní agendy 21.

PROGRAM SOCIÁLNÍHO A EKONOMICKÉHO ROZVOJE (PSER) – ZÁKLADNÍ DOKUMENT MA 21

Společnost **REDI – regionalistika, ekologie, developing, investice, s. r. o.** Karlovy Vary vznikla sdružením odborníků v oborech zřejmých z názvu společnosti, kteří spolu již dříve několik let spolupracovali s městy, obcemi i mikroregiony na tvorbě programových dokumentů, pro které se ustálilo označení **Program sociálního a ekonomického rozvoje (dále PSER)**. Při této činnosti úzce spolupracovali s místními neziskovými organizacemi, v posledním období zejména se Společností pro trvale udržitelný život – regionální pobočkou Karlovy Vary. Jsou zpracovatelé Profilu regionu Karlovy Vary a SWOT-analýzy tohoto regionu, v rámci programu vypracování regionálních republikových strategických rozvojových plánů. S desítkami obcí a mikroregionů, u kterých se podíleli na vypracování PSER, většinou spolupracují nadále na rozpracování jednotlivých rozvojových projektů, v neposlední řadě i na zapracování principů trvale udržitelného rozvoje do těchto programů.

PSER je pořizován jako dokument dlouhodobé koordinace veřejných a soukromých aktivit demografického, ekonomického, sociálního, kulturního a ekologického charakteru na území obce či regionu v zásadách trvale udržitelného rozvoje.

PSER daného místa má být zpracován v takové struktuře a takovou metodou, aby vybavil samosprávu s minimálními náklady potřebnými informacemi pro efektivní organizaci dané

spolupráce a stal se trvalým základem pro dialog mezi ní a obyvateli a podniky o tom, kam by se rozvoj města měl ubírat a jak toho dosáhnout.

Každá obec či region, které se připravují na zpracování svého strategického rozvoje by měly mít "po ruce" někoho (jednotlivec, specializovaná organizace, nezisková nevládní organizace, která disponuje odbornými kapacitami), kdo s nimi připraví základní harmonogram postupu prací, zpracuje či povede práce na průzkumech a situační analýze, metodicky povede pracovní týmy a bude moderovat brainstormingové skupiny.

Fáze tvorby Programu sociálního a ekonomického rozvoje

- *ROZHODNUTÍ O ZPRACOVÁNÍ psER a ZÁKLADNÍHO DOKUMENTU MA 21*
- *PRŮZKUMY NÁZORŮ OBČANSKÉ A PODNIKATELSKÉ VEŘEJNOSTI*
- *SITUAČNÍ ANALÝZA*
- *SWOT ANALÝZA*
- *Stanovení záměrů vizí a cílů rozvoje místa*
- *KATALOG ROZVOJOVÝCH PROJEKTŮ*
- *PROCES SCHVALOVÁNÍ ZÁKLADNÍHO DOKUMENTU MA 21*
- *ROZPRACOVÁNÍ A REALIZACE ROZVOJOVÝCH PROJEKTŮ*

Pokud se samosprávě a vedoucímu zpracovatelskému týmu podaří v jednotlivých fázích vzniku PSER zapojit do jejího průběhu veřejnost a zpracovat principy trvale udržitelného rozvoje, lze výsledek pokládat za **základní dokument Místní agendy 21**, jejíž aktivity mohou pokračovat při rozpracování a realizaci dílčích projektů s důsledným uplatněním těchto principů.

FÁZE VZNIKU ZÁKLADNÍHO DOKUMENTU MA 21 (PSER)

8.1 Rozhodnutí

Aby bylo možné začít se strategickým řízením, a tím také s integrovanou péčí o životní prostředí v obci, musí se nejdříve objevit touha v tomto směru něco vykonat. Může vzejít od úředníků místní správy, od zvolených členů zastupitelstva nebo od sdružení občanů, ekologických iniciativ či podnikatelské sféry. Jakmile se objeví první impuls, je zapotřebí, aby se zapojilo i volené zastupitelstvo, a v rámci svých administrativních možností rozhodlo o podpoře této snahy. Místní správa již v řadě oblastí zajišťuje služby a vydává předpisy a vyhlášky, jež mají přímý dopad na životní prostředí. Volení členové zastupitelstva jsou oficiálními reprezentanty vůle místních obyvatel. **Akce zahájené bez účasti zastupitelstva nemohou v dlouhodobé perspektivě přinést očekávaný výsledek.**

V Karlových Varech měly názory a zkušenosti s programem rozvoje města svůj vývoj. Potřeba stanovit si základní vize rozvoje města v nových ekonomických politických podmínkách byla v K. Varech z výrazně diskutovanými rozpory mezi rozvojem lázeňství a novými formami cestovního ruchu (autovíkendová turistika), rozpory mezi rozvojem lázeňství a cestovního ruchu na jedné straně a rozvojem obslužných funkcí pro trvale bydlící obyvatelstvo, rozpory mezi ochranou životního prostředí a využitím místní surovinové základny atp. Proto již v roce 1991 zadalo zastupitelstvo města zpracování strategického dokumentu zahraniční firmě. Tento finančně náročný počín skončil nezdarem. Byla přeceněna odbornost zpracovatele i jeho schopnost orientovat se v jiném právním, správním i samosprávním prostředí a naopak podceněna potřeba připravenosti orgánů a subjektů města tento dokument spoludotvářet a aktivně se včlenit do procesu.

Novými impulsy k rozhodnutí zpracovat PSER byly:

- *Projednávání zadání a konceptu Územního plánu, v němž byly evidovány četné rozpory v dalším nasměrování města.*
- *Vědomí nedostatečné spolupráce mezi městskou správou, podnikateli a dalšími subjekty.*
- *Poznání nízké efektivity řešení jednotlivých (oddělených) problémů rozvoje města bez existence celoměstské rozvojové vize.*

Tyto impulsy byly natolik silné a přesvědčivé, že překonaly negativní zkušenosti z předchozího pokusu. Volba zpracovatele a metody zpracování PSER nebyla v dané situaci lehká. Byl odmítnut další pokus na externí zpracování k "dodávce na klíč". Metodické vedení prací bylo svěřeno odborníkovi v regionalistice, který působil především jako metodik a moderátor diskusí v grémiích, které u tvorby PSER spolupůsobila. Koordinací celého procesu byl pověřen náměstek primátora pro rozvoj, dopravu a ekologii.

V Horním Slavkově byla impulsem k zpracování PSER také stále zřetelněji pocítovaná absence koncepčního dokumentu, zejména v rozhodování o charakteru regenerace historické části města a jeho sladění s rozvojem podnikání a cestovního ruchu. Motivem byla rovněž potřeba mít zpracován souborný materiál pro zařazení projektů města do dotačních programů ČR i EU. Období rozhodování o zpracování PSER jako základního dokumentu MA 21 je také obdobím hledání cesty jak zaktivizovat veřejnost a zejména neziskový sektor ke spolupráci a vzájemné komunikaci.

V Karlových Varech kontaktoval náměstek primátora pověřený koordinací prací na PSER Centrum pro komunitní práci (CpKP), které pracuje za podpory Národního demokratického institutu pro mezinárodní záležitosti a programu EU Phare Democracy. Byla domluvená spolupráce a CpKP začalo pracovat na Karlovarsku s množinou neziskových organizací a vytvořilo základ komunitní koalice.

Bylo zjištěno a kontaktováno překvapivé množství (více než 50) různých seskupení, které projevíly zájem spolupracovat. Byla sestavená koordinační skupina, která vytvořila informační bulletin sociálních, zdravotních a neziskových organizací; začaly spolupracovat navzájem na společných akcích. Podstatná byla jejich aktivní účast v průběhu tvorby a projednávání PSER. Podpora neziskových organizací byla zakotvena v dokumentu v několika projektech.

V současné době je rozpracován projekt Spolkový klub Karlovy Vary pod garancí Společnosti pro trvale udržitelný život, regionální pobočky K. Vary. Náplň projektu je:

- Vytvořit klubové prostředí pro setkávání občanských sdružení a dalších nestátních neziskových organizací (NNO).
- Podpora zapojování veřejnosti do rozhodovacích procesů v regionu.
- Informační a technické zázemí pro komunitní práci.
- Integrovaná místo pro spolupráci NNO a spolků s partnery z dalších regionů a příhraničí.
- Místo pro pořádání výstav a prezentací spolků a NNO.

V menším Horním Slavkově byly prvotní názory na spolupráci s NNO skeptické. V průběhu prací na PSER se však "objevila" více než desítky sdružení i s vlastními rozvojovými projekty, které již spolupracovaly s jinými regiony i za hranicemi ČR. Velmi aktivně se zapojily do tvorby PSER a projevíly zájem být i garanty některých městských rozvojových programů.

Již samotné mapování občanské společnosti v daném místě se zdá být velmi účinné pro jejich aktivizaci. Zajímavé by jistě bylo širší srovnání jednotlivých obcí i regionů z tohoto hlediska pomocí adekvátního indikátoru.

8.2 Průzkumy názorů veřejnosti a podnikatelů

Nedílnou součástí základního dokumentu MA 21 by mělo být provedení průzkumu názorové hladiny občanů a podnikatelských subjektů na problematiku daného místa a jeho další směry rozvoje. Průzkumy se zpracovávají standardními sociologickými metodami. Na rozdíl od širších kontaktů při práci s veřejností je nutno u průzkumu dbát na reprezentativní vzorek respondentů. Existují metody takového výběru. Nelze přistoupit na dobrovolnost respondentů, protože sociologický průzkum není anketou nespokojenců, či odpůrců nebo příznivců politického vedení.

Naopak je však velmi prospěšná široká publikace a informovanost veřejnosti o této akci v regionálních masmédiích. S veřejností se navazuje první kontakt a vzbuzuje zájem o celý proces tvorby rozvojového plánu.

Průzkum se provádí formou řízeného rozhovoru nebo obesláním respondentů. Efektivnější a působivější pro přímý kontakt s respondenty je první způsob.

V Karlových Varech (cca 60 tis. ob.) byl prováděn průzkum názorů občanů řízeným rozhovorem, který prováděli poučení studenti pomaturitního studia sociální práce na Střední pedagogické a rodinné škole v K.Varech. Podle vybraných adres navštívili 713 občanů města a položili jim otázky ze sestaveného dotazníku. Přestože některé navštívené osoby odpověď odmítli, některé se na adresách nezdržují a další nebyly zastíženy ani při opakovaných návštěvách, bylo získáno 413 rozhovorů (58 %).

V Horním Slavkově (cca 6 tis. ob.) byl zvolen způsob obelání dotazníků na vybrané adresy občanů. Vyplněné dotazníky byly buď zasílány poštou nebo byla možnost odevzdat je na frekventovaných místech (obchody, kulturní středisko ...), kde byl také po dobu průzkumu permanentní poutač s informací a připomínkou. Podnikatelský průzkum zde byl prováděn řízeným rozhovorem zpracovatele PSER. Osobní kontakt byl podnikatelskými subjekty pozitivně vnímán a zúročil se v dalších fázích tvorby PSER.

V menších obcích či mikroregionech lze občanský průzkum provádět řízeným rozhovorem starostou nebo jeho zástupcem.

Výsledky průzkumů se zpracovávají v závěrečné zprávě, která je podkladem pro další etapy zpracovávání základního dokumentu MA 21. **Zkrácenou verzi zprávy je žádoucí publikovat v místním tisku, nebo vydat jako samostatnou brožurku.**

8.3 Situační analýza

Zpracování situační analýzy je nutná fáze celého procesu. Analyzuje místo ve všech sférách jeho funkcí a to ve vnitřních i vnějších vztazích, včetně rozpočtové a majetkové situace. Důležitá je část analyzující ekologickou situaci a ochranu životního prostředí správního celku. I tento materiál musí mít odbornou garanci. Lze jej zadat specializovanému pracovišti, výhodnější je však využít místních kapacit (resortní pracoviště městských úřadů, odborné komise či další pracoviště v místě) za odborného metodického vedení. Tento postup je nejen nejméně nákladný, ale umožňuje pohotově využít souboru materiálů, které jsou k dispozici.

Další výhodou je fakt, že pracovníci, funkcionáři, členové poradních týmů samosprávy později zodpovědní za praktické uplatňování základního dokumentu MA 21 se od počátku podílejí na jeho podobě a mohou se s ním snáze identifikovat.

Vedlejším pozitivem pro vedení radnice je, že náročný úkol zviditelní různé schopnosti systémové a koncepční práce jednotlivých resortů.

V Karlových Varech se na zpracování analytické části podílely odbory magistrátu a určené komise, koordinované pracovní skupinou jmenovanou Radou města pod vedením náměstka primátora. Práce probíhaly několik měsíců za průběžné koordinace a odborného poradenství. V méně personálně obsazeném Městském úřadu v Horním Slavkově byl analytický materiál zpracován externím odborným garantem za průběžné konzultace s pracovníky jednotlivých odborů a v kontaktu s koordinátorem, který byl jmenován vedením města.

Výsledný materiál situační analýzy psaný srozumitelnou formou a doplněný názornou statistikou i v grafické úpravě je vždy velmi atraktivním dokumentem, který vzbudí zájem i dosud nezaangažovaných. Často je to první materiál, který charakterizuje souhrnně oblast. Vždy je přínosná široká publicita.

V Karlových Varech byl materiál situační analýzy předložen komisím RM a členům zastupitelstva. Vzbudil velký zájem, byl komentován i v regionálních masmediích. Nakonec byl namnožen v několika stovkách kopiích, zejména pro zájemce z Komunitní koalice. Zájem projevil i takové uzavřené seskupení jako je Lions club.

Obdobná zkušenost je i z jiných míst.

Samostatné vydání a široké publikování Situační analýzy místa se stalo standardním nástrojem procesu tvorby PSER k iniciaci zájmu veřejnosti.

8.4 SWOT analýza (silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby rozvoje místa)

Existuje řada technik, pomocí kterých se dá zmapovat pozice obce z pohledu vnějších i vnitřních sil, které ji ovlivňují. Zatím nejznámější a i v ČR již velmi užívanou je technika tzv.

SWOT analýzy. Jde o zkratku anglických slov:

S – Strengths - silné stránky (hodnoceno zevnitř)

W – Weaknesses - slabé stránky (hodnoceno zevnitř)

O – Opportunities - příležitosti (hodnoceno z vnějšku)

T – Threats - hrozby (hodnoceno z vnějšku)

Silné a slabé stránky jsou vnitřní faktory efektivnosti obce a regionu. Příležitosti a hrozby vymezují vnější prostředí, vnější faktory efektivnosti a správního celku. Seznam příležitostí většinou obsahuje dostupné finanční zdroje, zájem podnikatelů, donátorů, občanů a vymezeného segmentu společnosti s tím související např. podněty ke zlepšení kvality veřejné správy...

Seznam hrozeb obsahuje například výsledky průzkumu v místě, či z konkurenčního prostředí uvnitř vybraného segmentu realizace obce, hrozbu omezenosti financování připravovaných strategických záměrů, nedostatek investic, negativní rozvojové procesy národní ekonomiky.

Obce a regiony, které nejsou schopny využít metody SWOT analýzy pro tvorbu strategických záměrů a plánů, mají velmi ztížené podmínky pro rozvoj.

Při formulaci SWOT analýzy je již zásadou týmová práce. Kolektiv podílející se na této práci označujeme jako **Řídící skupinu**. Je třeba dát prostor zástupcům nejrozličnějších skupin komunity k vyjádření svého vnímání silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb daného správního celku. **Odborný garant je pouze moderátor diskusí, nesmí podlehnout pokušení vnucovat svou představu.**

Smyslem řídicí skupiny je koordinovat tvorbu návrhu PSER mezi radnicí a dalšími subjekty, které podstatně ovlivňují život v obci a jejichž názor a zájmy týkající se budoucnosti je třeba respektovat.

Členy by měli být zástupci samosprávy (starostové nebo představitelé politických klubů). Většinu by však měli tvořit reprezentanti podnikatelských kruhů, neziskového sektoru a zástupci relevantních státních institucí (např. Pracovního úřadu, správy zvláště chráněných území...). Skupina by měla mít 15–25 členů podle velikosti obce.

Prakticky má smysl zahájit práci Řídící skupiny až po dokončení analytických prací a prostudování jejich závěrů.

V Karlových Varech pracovala řídicí skupina několik měsíců a patřila vzhledem k velikosti města k těm početnějším. K jednotlivým tématům byly vytvořeny dílčí skupiny, které pracovaly samostatně, ale závěry byly vždy formulovány společně. Schůzky byly na různých místech, hostujícími byly podniky i NNO zároveň se seznámením svého prostředí a svých problémů.

V menších městech lze schůzky organizovat společně ke každému tématu.

U mikroregionů je možné Řídící skupinu vytvořit se starostů nebo jejich zástupců. Pak je potřeba před každou schůzkou zadat téma jednání, aby byl dán prostor pro projednání tématu v komunitách jednotlivých obcí.

8.5 Stanovení vizí (záměrů) a cílů rozvoje místa

Ze situační analýzy a SWOT analýzy lze vyvodit základní vize a cíle rozvoje.

Naplnění celkové vize budoucnosti města v procesu realizace PSER i Místní agendy 21 předpokládá její konkretizaci v podobě sladěných cílů rozvoje. Tyto cíle mají ve vztahu k záměrům rozvoje zpravidla průřezový charakter, tj. jejich dosažením se naplňuje více záměrů současně. Přesto lze mezi jednotlivými záměry a cíli nalézt převažující oborové souvztažnosti, které ukazují na rozhodující motivaci při realizaci jednotlivých cílů.

Stanovení vizí (základních směrů vývoje) a cílů rozvoje je pokračování práce Řídící skupiny. Zdánlivě formální úkol mívá často velký význam pro pochopení funkcí města.

V K. Varech se podařilo v řídicí skupině po mnoholetých tvrdých mediálních a politických půtkách o vztahu lázeňství a ostatních forem cestovního ruchu ve městě dojít ke shodě. Zastánci čistého lázeňství a podnikatelé v jiných kategoriích cestovního ruchu se dokázali dohodnout, že obě funkce se mohou vzájemně obohacovat, záleží jen na jejím prostorovém řešení.

Obdobně v Horním Slavkově došlo k vzájemnému pochopení mezi propagátory historického významu města, podnikateli v průmyslu i zástupci preferující ekologický význam města patřícího do Chráněné krajinné oblasti Slavkovský les.

8.6 Katalog rozvojových projektů

Základním nástrojem prostřednictvím něhož budou cílevědomě, koordinovaně a ve společenském konsensu prosazovány cíle rozvoje města do praxe, jsou **Projekty** realizace cílů a záměrů rozvoje.

Smyslem těchto projektů je přesné zkoordinování postupu všech, kteří mají na realizaci konkrétního úkolu (odpovídajícího rozvojovým cílům) zájem, definovat jejich finanční, organizační a pracovní podíly na realizaci a definovat místo a čas této realizace. Projekty jsou proto zpravidla produkty dialogu soukromého a veřejného sektoru ve městě a zpravidla také odpovídají na výzvu většího počtu rozvojových cílů.

Z hlediska svého charakteru se projekty člení do dvou skupin, jednak na projekty organizační (procesní) povahy, jednak na projekty, u nichž lze definovat převažující věcné zaměření. Toto věcné zaměření přitom má vůči rozvojovým záměrům a cílům většinou průřezový charakter. I Katalog projektu je nutno tvořit v týmu Řídící skupiny.

Katalog projektů je soubor všech navržených projektů charakterizovaných pouze anotací:

Obsah – stručná charakteristika projektu, **garant** – určení osoby nebo pracoviště zodpovídající za rozpracování a realizaci, **spolupráce** – výčet subjektů, s kterými je účelné spolupracovat nebo projevujících o spolupráci zájem (do projektů je vhodné získat pro spolupráci zejména podnikatelské subjekty či jejich seskupení a neziskové organizace), **doba realizace** – pokud jde o projekt charakteru časově omezené realizace, **náklady** – odborný odhad finanční náročnosti.

Pouhé rámcové vymezení jednotlivých projektů, dává možnost jeho širšího rozpracování a obohacení o další podněty v průběhu realizace.

Má-li být PSER pokládán za základní dokument Místní agentury 21 je pochopitelné, že katalog projektů musí obsahovat konkrétní projekty k rozvoji občanské společnosti a projekty k zlepšení stavu všech složek životního prostředí. Závaznost těchto projektů pro samosprávu a určení garanta rozpracování, dává záruku – minimálně předpoklad, nastoupené cesty k trvale udržitelnému rozvoji místa.

Na příklad v PSER města Karlovy Vary byly zařazeny k rozvoji občanské společnosti projekty:

- A2 – ustavení sdružení poskytovatelů lázeňských a hotelových služeb,
- F6 – podpora spolkové činnosti,
- H4 – podpora práce ekologického centra,
- H5 – podpora ekologických aktivit.

Za projekty k zlepšení aplikované ekologie ve městě K.Vary lze považovat:

- B19 – elektrická nezávislá doprava v lázeňském území,
- H1 – snižování emisí škodlivin,
- H2 – podpora změny palivové základny,
- H3 – program separace TKO a asanace divokých skládek,
- H6 – údržba a rozvoj městské zeleně,
- H7 – údržba a rozvoj lázeňských lesů,
- G1 – program čistého města,
- G10 – projekt údržba okrajových částí města,
- G14 – výstavba dětských hřišť a areálů zdraví,
- G15 – výstavba vycházkových a cyklistických stezek.

Z celkového počtu 68 projektů zařazených v katalogu je 10 projektů (15 %) směřujících ke zlepšení životního prostředí.

8.7 Proces schvalování základního dokumentu MA 21

Program rozvoje podléhá schválení zastupitelstva obce (Zák. č. 128/2000 Sb., o obcích) i zastupitelstva kraje (Zák. č. 129/2000 Sb., o krajích). Rozvojový dokument se tak stává závazným a samosprávné orgány musí zajišťovat jeho rozpracování, realizaci a kontrolovat jeho plnění.

Pokud byl PSER zpracováván v souladu s principy MA 21, tzn. široce diskutován s veřejností a pracovními týmy se zaangažováním NNO i regionálních masmedií, pak bývá schvalování v zastupitelstvu již bez závažných námitek a připomínek. Naopak je zastupiteli zdůrazňován jeho význam pro rozvoj místa a vedení radnice bývá důrazně úkolováno jeho rozpracováním.

8.8 Rozpracování a realizace rozvojových projektů

Období po schválení základního dokumentu MA 21 lze charakterizovat jako období strategického řízení obce či regionů.

Rozvojový dokument je schválen a garanti projektu jej rozpracovávají a postupně realizují. Každý projekt by pak měl být rozpracován ve stejných principech jako byl tvořen základní dokument.

Navázané kontakty a spolupráce s komunitou správního celku dává široký prostor pro další soustavnou práci; její skutečné včlenění do řídicího i realizačního procesu.

Adekvátní projekty lze svěřit do garance subjektů mimo organizační strukturu samosprávy: podnikatelským sdružením, neziskovému sektoru.

Proces pokračuje klasickými metodami: sledováním rozpracovanosti, realizace, kontrolou, případně korekcí projektů samosprávou.

Zastupitelstvo musí soustavně sledovat a usměrňovat celý proces.

U větších měst se složitější strukturou správního orgánu to není vždy jednoduchý úkol. *V Karlových Varech byl určen kód, kterým jsou jednotlivé projekty PSER označeny v materiálech do jednání zastupitelstva i příslušná usnesení k těmto projektům. Pod tímto kódem lze v informační soustavě radnice vyhledat všechny materiály i usnesení k projektům vydaná. Materiály označené kódem PSER nemohou být vypuštěna ze sledování, s výjimkou zrušení projektu rozhodnutím zastupitelstva města. Zdánlivě pouze formální a technické opatření může velmi pomoci zpřehlednit orientaci v postupu prací na projektech při personálních změnách, v nových volebních obdobích i při informovanosti veřejnosti a masmédií.*

Závěr

V předcházejících kapitolách je popsána zkušenost jedné regionální agentury s využíváním zpracování rozvojových programů – Programů sociálního a ekonomického rozvoje, k nastartování aktivit Místní agendy 21 v obcích, městech a mikroregionech.

Názory na tento způsob aktivizace Místní agendy 21 mohou být různé. Jistě je nejvýše cenné, když vzejde z vnitřního popudu místní komunity.

Skutečností však zůstává, že rozvojové programy obcí, mikroregionů a krajů vznikají, a to po linii legislativy samosprávných celků i rozvojových programů resortů i Evropské unie.

Nevyužit těchto aktivit pro Místní agendu 21 by mohlo znamenat, že bude později přijímána samosprávou s nedůvěrou a obavami z dualismu a z komplikací; že prostě zde "ujede vlak".

Přílohy

10.1 Environmentální indikátory rozvoje

Převzato z přílohy Státní politiky životního prostředí 1999 (Zpracováno podle podkladů OECD, MŽP ČR a ČSÚ.)

indikátor	Průměr EU	Max.	Min.	ČR	Cíl
	kolem r. 1995			(1997)	(2005)
1) Emise oxidu uhličitého					
- měrné emise (t/1000 USD HDP)	0,565	0,778 (Lux)	0,333 (Fra)	1,1	---
- měrné emise (t/obyv.)	9,5	21,6 (Lux)	5,1 (Prt)	12,7	15
- energetická náročnost (toe/1000 USD HDP)	0,24	0,35 (Fin)	0,16 (Ita)	0,35	0,24
2) Látky poškozující ozónovou vrstvu					
- výroba CFC, změna 1986-95 (%)	- 89,7	100 (Fra, Deu)	- 75 (Nld)	- 100	- 100
- výroba HCFC, změna 1986-95 (%)	+ 190	+ 632 (Fra)	+ 25 (Deu)	- 100	- 100
- spotřeba CFC, změna 1986-95 (%)	- 98,6	- 100 (Dnk)	- 98 (Fin, Nld)	- 100	- 100
3) Emise oxidu siřičitého					
- emise SO ₂ na jednotku HDP (kg/1000 USD HDP)	1,9	5,2 (Grc)	0,4 (Aut)	5,8	1,9
- emise SO ₂ na obyvatele (kg/obyv.)	26,0	53 (Esp)	8 (Aut)	67,9	26,0
4) Emise oxidů dusíku (NO_x)					
- emise NO ₂ na jednotku HDP (kg/1000 USD HDP)	2,1	3 (Dnk, Fin)	1 (Aut, Deu, Fra)	3,5	---
- emise NO ₂ na obyvatele (kg/obyv.)	35,3	51 (Fin)	22 (Aut)	41,1	35,0
5) Ovzduší ve městech					
- průměrná roční koncentrace SO ₂ (m g/m ³)	17,2	39 (Linec)	5 (Stockholm)	23,3	17,0
- průměrná roční koncentrace NO ₂ (m g/m ³)	47,0	71,8 (Madrid)	25 (Linec)	46,5	40,0

indikátor	Průměr EU	Max.	Min.	ČR	Cíl
	kolem r. 1995			(1997)	(2005)

6) Odpady a odpadové hospodářství					
- produkce komunálního odpadu (kg/obyv.)	455	580 (Nld)	310 (Grc)	320	340
-- % recyklovaného/kompostovaného odpadu	19,8	38 (Aut, Nld)	7 (UK)	1	25
-- % spalovaného odpadu	23,4	54 (Dnk)	2 (Fin)	3	5
-- % skládkovaného odpadu	62,3	94 (Ita)	22 (Dnk)	96	65
- množství recyklovaného papíru (%)	42,9	77 (Nld)	12 (Bel, Irl)	36	50
- množství recyklovaného skla (%)	55,7	81 (Nld)	20 (Grc)	27,4	60
- množství prům.odpadu ze zprac.sektoru (kg/1000 USD HDP)	68,6	160 (Lux)	10 (Grc)	410	---
- množství jaderného odpadu (kg těžkého kovu na 1000 obyv.)	7,3	29,2 (UK)	0,9 (Nld)	4,5	---
- produkce nebezpeč. odpadu na j. HDP (kg/1000 USD HDP)	5,9	15,7 (Lux)	1,9 (UK)	22,3	10
7) Voda a vodní hospodářství, odpadní vody					
- kvalita vod v řekách					
- % délky sledovaných toků jak.tř.IV a horší				33	20
- % populace připojené na kanalizaci	83,5	98 (Nld)	75,4 (Bel)	73,5	90
- celkové čištění odpadních vod (%)	84,6	99 (Dnk)	27,1 (Bel)	90,9	85
-- sekundárně (%)	43,1	68 (Nld)	12,2 (Deu)	49,6	60
-- terciárně (%)	34,3	77 (Fin)	3,3 (Esp)	---	20
8) Lesy a lesní hospodářství					
- plocha lesů jako % rozlohy státu	30	76 (Fin)	8 (Irl)	33,4	35
- intenzita využívání lesních zdrojů, těžba jako % přírůstku	62,4	111 (Prt)	28 (Ita)	74,0	65
- roční těžba, změna 1980-95 (%)	18,2	- 20,6 (Grc)	+ 94,3 (Esp)	- 4,4	---
- roční přírůstek, změna 1980-95 (%)	+ 32,6	+ 146,3 (Ita)	- 5,0 (Nld)	+ 18,7	---
- export dřeva a dřevařských výrobků (% celk. nár. exportu)	4,8	30,2 (Fin)	0,5 (Irl)	1,6	---

indikátor	Průměr EU	Max.	Min.	ČR	Cíl
	kolem r. 1995			(1997)	(2005)
9) Biodiverzita, chráněná území					

- % ohrožených druhů savců	26,5	54 (Lux)	12 (Fin)	35	---
- % ohrožených druhů ptáků	21,3	40 (Deu)	7 (Fin)	57	---
- % ohrožených druhů ryb	32,2	82 (Ndl)	5 (Swe)	28	---
- % ohrožených druhů plazů	45,4	100 (Aut, Lux)	5 (Grc)	100	---
- % ohrožených druhů obojživelníků	43,7	100 (Lux)	8 (Esp)	95	---
- % ohrožených druhů cévnatých rostlin	12,9	35 (Nld)	2 (Grc)	45	---
- velkoploš. chráněná území (% rozlohy státu)	12,3	32 (Dnk)	0,8 (Irl)	16	---
-- vyjádřeno jako km ² /1000 obyv.	1,3	5 (Fin)	0,1 (Bel)	1,2	---
- přísné přírodní rezervace (% rozlohy státu)	1,0	1,2 (Ita, Nld)	0,1 (Deu)	0,1	---
-- vyjádřeno jako km ² /1000 obyv.	0,4	2 (Fin)	0,1 (Fra, ...)	0,01	---
10) Výdaje na ochranu životního prostředí					
Výdaje jako % HDP				v r.1996	
- výdaje ze státních prostředků (% HDP)	0,68	1,2 (Aut, Nld)	0,2 (Grc)	0,9	---
- výdaje v podnikatelské sféře (% HDP)	0,48	0,9 (Aut)	0,1 (Prt)	1,5	---
- celkem (% HDP)	1,25	1,9 (Nld)	0,7 (Grc)	2,4	---
Výdaje jako USD/obyv.					
- výdaje ze státních prostředků (USD/obyv.)	120,8	232 (Aut)	17 (Grc)	45	---
- výdaje v podnikatelské sféře (USD/obyv.)	84,9	158 (Aut)	16 (Prt)	76	---
- celkem (USD/obyv.)	216,8	391 (Aut)	87 (Prt)	121	---

10.2 Použitá a doporučená literatura

- Bruntlandová, G. H.: Naše společná budoucnost, Academia Praha, 1991.
- Moldan, B., a kol.: Duhový program – program ozdravení životního prostředí České republiky, Academia Praha, 1991.
- Summit Země 92, MŽP ČR, Praha, 1992.
- Moldan, B. (editor): Konference OSN o životním prostředí a rozvoji Rio de Janeiro, 3.-14.června 1992, MŽP ČR, Praha, 1993.
- Meadowsová, D. H., Meadows, D. L., Randers, J.: Překročení mezí, Argo, Praha, 1995.
- Moldan, B.: Indikátory trvale udržitelného rozvoje, VŠB TU Ostrava, projekt PHARE, 1996.
- Reitschmiedová, A., Komanec, O.: Obce, životní prostředí a veřejnost, ČEÚ a MŽP ČR, Praha, 1996.
- Nováček, P., Mederly, P., a kol.: Strategie udržitelného rozvoje, STUŽ, UP – PŘF Olomouc, 1996.

- Opplová, M., Hrůza, J.: Lidská sídla v podmínkách trvale udržitelného rozvoje, VŠB TU Ostrava, projekt PHARE, 1996.
- Remtová, K.: Trvale udržitelný rozvoj a strategie ochrany životního prostředí, VŠB TU Ostrava, projekt PHARE, 1996.
- Marek, J.: Obce, veřejnost a rozhodování o životním prostředí, Pražské ekologické centrum, Praha, 1996.
- Kadeřábková, J., a kol.: Úvod do regionálních a správních věd, CODEX Bohemia, Praha, 1996.
- Ganguly, P.: Trvale udržitelný rozvoj, VŠB TU Ostrava, projekt Tempus, 1997.
- Hewitt, N.: Plánování čiNGOsti v oblasti péče o životní prostředí – příručka lokální Agendy 21, ICLEI, 1997.
- Agenda 21 (překlad dokumentu), MŽP ČR, Praha, 1998.
- Reitschmiedová, A. (editor): Práce s veřejností a místní Agenda 21, MŽP ČR a ČEÚ, Praha, 1998.
- Rektořík, J., Šelešovský, J., a kol.: Strategie rozvoje měst, obcí, regionů a jejich organizací, Masarykova Univerzita v Brně, 1999.
- Státní politika životního prostředí, MŽP ČR, Praha, 1999.

10.3 Kontakty a další informační zdroje

REDI, regionalistika, ekologie, developing, investice s. r. o., Západní 22, 360 01 Karlovy Vary, tel.: 017/ 322 68 52, e-mail: redikv@iol.cz

STUŽ regionální pobočka Karlovy Vary, Západní 22, 2360 01 Karlovy Vary, tel.: 017/ 3226 5852,
e-mail: stuzkv@cmail.cz

www.rec.org/REC/Databases/databases.html – databáze iniciativ pro udržitelný rozvoj, které jsou vyvíjeny ve střední a východní Evropě a provozované Regionálním centrem pro životní prostředí (Budapešť)

www.un.org/esa/sustdev – stránka Komise pro udržitelný rozvoj OSN

www.env.cz – stránka Ministerstva životního prostředí ČR

www.ceu.cz – stránka Českého ekologického ústavu

www.ecn.cz/iep – stránka Ústavu pro ekopolitiku, o. p. s.

www.env.cebin.cz – stránka Ministerstva životního prostředí ČR – Elektronická environmentální knihovna

www.cheshire.gov.uk – podrobné informace o Místní A 21 v Cheshiru

REDI – regionalistika, ekologie, developing, investice spol. s r. o.

Západní 22, 360 01 Karlovy Vary, tel.: 017/32 268 52-3, fax.: 017/32 236 64, e-mail: redikv@iol.cz

Vydáno za podpory Ministerstva životního prostředí

Odborný profil autora

RNDr. Pavel Žlebek

Do roku 1990 pracoval jako podnikový ekolog těžebního podniku, kde spravoval z hlediska ekologických vazeb přes 50 dobývacích prostorů těžby. Od r. 1980 člen subkomise životního prostředí ČSAZV, která řešila úkol: Rekultivace po těžbě nerostných surovin. Publikoval přes 20 odborných prací.

Po roce 1990 vedoucím Odboru životního prostředí městské Úřadu města v Karlových Varech – zakládal toto ekologické pracoviště místní správy. Spolupracoval na koncepčních materiálech aplikované ekologie města (inventarizace, pasport a generel zeleně, ÚSES, rozptylová studie, hluková mapa, odpadové hospodářství, cyklistické stezky ...). Organizoval vzdělávacích akcí ve městě – Ekofilm K. Vary, Ekoimpuls K.Vary, občanské soutěže, založení městské půjčovny videopořadu s ekologickou a zdravotní tematikou.

V létech 1994 až 1998 jako náměstek primátora pro ekologii, dopravu a rozvoj inicioval a koordinoval tvorbu Programu sociálního a ekonomického rozvoje města K. Vary.

Byl iniciátorem městského pilotního projektu bezemisní dopravy v lázeňském území Karlových Varů a od roku 1998 je ředitelem Mezinárodní konference a výstavy městské ekologické dopravy konané každoročně v K. Varech.

Studijní zahraniční cesty: USA, Francie, Monako, SRN. Publikační a přednášková činnost.

V roce 1999 spoluzakladatel firmy REDI – regionalistika, ekologie, developing, investice spol. s r. o. Spolupráce na činnostech zřejmých z obchodního názvu společnosti. Založení Technologického parku v K. Varech – jeden z projektů PSER K.Vary na podporu podnikání v inovačních technologiích a zaměstnanosti v regionu. Odborná způsobilost MŽP k hodnocení vlivu staveb, činností nebo technologií na životní prostředí – (EIA).

Je předseda Karlovarské regionální pobočky Společnosti pro trvale udržitelný život.

Komentář

Místní Agenda 21 je proces, který je nejrůznějším způsobem iniciován, využívá množství metod a prostředků a vyúsťuje v řadu dílčích výstupů. Proto je pro každého, kdo se místními Agendami 21 aktivně zabývá, vždy zajímavé a inspirativní seznámit se se zkušenostmi z jiných obcí či regionů.

Publikace "Místní Agenda 21 a strategické plánování – zkušenosti z regionální praxe" vskutku zajímavá je. Nejen že nás seznamuje s prvními kroky MA21 v Karlových Varech, ale uvádí tuto problematiku v kontextu se strategickým plánováním, v případě Karlových Varů s Programem sociálního a ekonomického rozvoje (PSER). Je proto zajímavým příspěvkem do diskuse o dalším rozvoji MA21 v České republice.

Čtenáře prosíme o shovívavost k některým nedostatkům. Text totiž neprošel redakční ani jazykovou úpravou.

oddělení vzdělávání a osvěty MŽP